
Avrupa Birliği G Politikalarının Gelişimi: Misafir İşçi Kabulünden Sığınmacı Akınına*

Mustafa AYKAÇ**
Umut YERTM***

ÖZET

Dünyanın en büyük ekonomik topluluğu olan Avrupa Birliği, vatandaşlarına sağladığı sosyal ve kültürel haklar ile onların refahını arttırmayı amaçlamış ve bunda da çok büyük bir oranda başarılı olmuştur. 1945-1970 yıllarını kapsayan ve II. Dünya Savaşının yaralarının sarılmaya çalışıldığı dönemde başka ülkelerden işçi talep edilmiştir. 1973 yılında meydana gelen petrol krizi ile birlikte AB misafir işçi politikalarını terk ederek g sınırlandırma yoluna gitmiş olsa da, misafir işçi döneminde gelenlerin mahkeme yoluyla ailelerini de yanlarına almaları göçmen sayısının artmasını devam ettirmiştir. Sovyetler Birliği'nin dağılması ile Doğu Avrupa'dan yoğun göçmen akınına maruz kalan birlik bunun önüne geçebilmek için yeni politikalar ve kurumlar oluşturmuştur. 2000'li yılların başından itibaren birlik dışından nitelikli göçmenlere odaklanan AB, bunu Mavi Kart uygulaması ile sağlama yoluna gitse de, 2010 yılında patlak veren Arap Baharı ile kıyı güvenliği önem kazanmış ve Frontex kurulmuştur. Bu alışmada Avrupa Birliği g politikaları; misafir işçi döneminde Arap Baharı sonrası döneme kadar tarihsel bir perspektiften incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, G, G Politikaları.

* Makale Geliş Tarihi: 03.03.2017, Makale Kabul Tarihi: 06.11.2017

** Prof. Dr., Kırklareli Üniversitesi İİBF alışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

*** Araş. Gör., Kırklareli Üniversitesi İİBF alışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

ABSTRACT

Evolution of European Union's Migration Policies: From Guest Workers to Refugee Surge

European Union has been called the world's largest economic community thanks to its success on social and cultural rights. In this study, Between 1945-1970s the wounds of the World War II were tried to be healed and some members of the union demanded workers from other countries. Though the oil crisis that broke out in 1973 led to the abandonment of EU guest worker policies and the restriction of migration, the number of the immigrants has continued to increase thanks to the court verdicts that workers can bring their family to the country. With the disintegration of the Soviet Union, the union, which has been exposed to the influx of immigrants from Eastern Europe, has created new policies and institutions to prevent this. The EU, which has been focusing on qualified immigrants since 2000s, has tried to provide this with the Blue Card application. However, with the Spring Break that broke out in 2010, coastal security became important and Frontex was established. In this study European Unions' migration policies are analyzed through historical perspective from period of the guest workers to post Arap Spring era.

Keywords: *European Union, Migration, Migration Policies.*

GİRİŞ

15. Yüzyıla kadar birkaç istisna dışında pek görülmeyen bireysel ya da toplu halde göç; ticaretin gelişmesi bireyleri yeni yerler keşfetmeye itmiş ve sosyal hayatta gözlemlenmeye başlamıştır. Bunun bir sonucu olarak Avrupa ve Amerika kıtalarına çalışmak için milyonlarca insanın gitmiştir. Bunların bir kısmı kölelerden oluşmaktayken bir kısmı ise gönüllü gidenlerden oluşmuştur.

19. yüzyıldan itibaren insanlar yalnızca daha iyi çalışma şartları değil; daha iyi eğitim, sağlık ve sosyal şartlara sahip olabilmek için bireysel ya da topluluklar halinde göç etmeye devam etmiştir. İki dünya savaşına tanıklık eden 20. Yüzyıl ise; birbirinden oldukça farklı göç hareketlerini içinde barındırarak önceki yüzyıllardan ayrılmaktadır.

Bu çalışmanın ana temasını oluşturan Avrupa Birliği göç politikaları, kıtanın konjonktürüyle paralellik arz etmektedir. Avrupa Birliğinin kuruluşu ya da kıtada ekonomik ve sosyal barışı sağlama fikri II. Dünya Savaşının

sona ermesinden sonra gündeme gelmiştir. Kıta düzeyinde elik ve kömür gibi hammaddeler nedeniyle oluşabilecek çatışmaları nleme fikri ekonomik birliğinin temellerini atmıştır. Ülkelerin II. Dünya savaşı sonrası yeniden yapılanmaya ağırlık vermesi kıta düzeyinde gözlemlenen politikaların genel özelliğini oluşturmaktadır.

II. Dünya savaşı sonrası yeniden yapılanma süreci sanayi sektörünün öncülüğünde gerçekleşmekteyken; savaş nedeniyle oluşan emek arzı aığı ülkeleri göçmen emeğine yneltmıştir. 1945 sonrası kıta genelinde gözlemlenen bu yönelme “misafir işçi” sürecini başlatmıştır.

1970’lerin başında yaşanan petrol krizleri ve sonrasında piyasalarda gözlemlenen ekonomik durgunluk işsizliğe neden olmuş ve bunun bir sonucu olarak da misafir işçi dönemi makro düzeyde terk edilmiştir. lkeler göçmenlik düzenlemelerini sıkılaştırmış ve misafir işçilerin ülkelerine dönmeleri teşvik edilmiştir. Bu politikalarla ülkelerin kısmen başarılı olmasını sağlasa da, misafir işçilerin ailelerinin bu ülkelere göç etmeleri göçmen sayısını arttırmıştır. 1970’li yıllardan sonra göçmen emeğini sınırlamaya yönelik politikalar; “aile birleşmeleri” sürecini oluşturmuştur.

Sovyetler Birliği’nin dağılması ile birlikte AB’ne yoğun bir g dalgası görülmüştür. Almanya ve Avusturya bu g dalgasından en fazla etkilenen birlik üyelerini oluşturmaktadır. Sovyetler Birliği’nin dağılmasından sonra AB oluşan g dalgasını önlemeye yönelik politikalar üretmeye çalışmıştır. Bu dönemin en önemli özelliğini; daha önce batıya ve kuzeye g veren AB yesi ülkelerin artık g hedefleri haline gelmesi oluşturmaktadır.

2000’li yılların başına kadar geçen sürede g daha çok AB yesi ülkelere ya da daha genel olarak Avrupa kıtasında gerçekleşirken; bu yıllardan sonra Asya ve Afrika kıtalarından Avrupa’ya g yoğunluk kazanmıştır. Kıta dışından gle karşılaşan AB bir yandan bu durumu sınırlamaya diğer yandan birlik çıkarına yönelik hareket etmeye çalışmaktadır. Diğer bir ifadeyle, kıta dışından g daha sıkı düzenlemelere tabi tutulmaya başlanmakla birlikte yüksek vasıflı göçmenlerin işgücü piyasalarına kavuşturulması birliğin hedefleri arasına girmiştir.

2010 yılında patlak veren Arap Baharı birçok Arap ülkesini etkilemiş ve bu coğrafyalardan AB’ne savaş nedeniyle g dalgası oluşmuştur. Yapılan

göçlerin artması ve iltica talebinde görülen artış birliğin göç politikalarında bir kez daha sıkılaşıma eğilimlerini arttırmıştır.

Bu çalışmada emek göçü kavramı ve teorileri tartışıldıktan sonra Avrupa Birliğinde 1945 sonrasında günümüze değişen göç politikaları incelenecektir.

Unutma, unutma hepimiz, özellikle sen ve ben, göçmenlerden gelmekteyiz.

Franklin D. Roosevelt (1882-1945)

1. Genel Olarak Emek Göçü Tarihi

İnsanların bireysel ya da toplu şekilde buldukları coğrafyayı terk ederek başka alanlara taşınmalarını ifade eden göç (IFRC, 2012, s. 1); yalnızca savaş veya doğal afetler değil aynı zamanda daha iyi bir iş bulmak, daha yüksek standartlarda yaşam imkânı, daha iyi eğitim vb nedenler kişilerin yaşadığı bölgeyi terk ederek başka diyarlara göç etmelerini sağlamaktadır (IOM, 2016).

16. yüzyılın ikinci yarısı, etkileri halen devam etmekte olan oldukça önemli göç hareketlerine sahne olması nedeniyle göç literatüründe önemli bir öneme sahiptir. Bu dönemde günümüz dünyasını özellikle Avrupa ve Amerika kıtalarını şekillendiren önemli göç hareketlerinden biri, batılı bazı devletlerin 16. Yy'den itibaren yaklaşık 300 yıl boyunca köle ticareti ile dünyanın bazı bölgelerinden Avrupa ve Amerika kıtalarına milyonlarca insanın getirilip çalıştırılmasıdır (IOM, 2016). Sanayi devrimi sonrası köle ticaretinin yasaklanması ile bu defa da ücretli işgücü olarak Asya, Afrika ve Karayiplerden insanlar batıya getirilmeye devam edilmiş ve bunların önemli bir kısmı getirildikleri ülkelerde yerleşik konuma geçmişlerdir. Bu dönemde batılı güçler, bir taraftan çalıştırmak amacıyla Avrupa kıtasına zorunlu veya ücretli olarak insanları getirirlerken, öteki taraftan ise Avrupa'dan, Amerika, Afrika, Avustralya'da kurdukları kolonilerine yerleştirmek ve o bölgenin nüfus yapısını değiştirerek hâkimiyet kurmak amacıyla milyonlarca göçmen göndermişlerdir (National Geographic, 2005, s. 6-8).

Dünyada emek g tarihi açısından önemli bir konuma sahip olana 17. yüzyılda Avrupa devletlerinin emperyal gler seklinde ortaya çıkmasından sonra 1. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar srm ve Britanya, İspanya, Portekiz, Hollanda ve Fransa artan nüfuslarından kurtulabilecekler koloniler kurmaları sonrasında gözlemlenmiştir. Merkantilizmle gelişme sürecine giren İngiltere'nin de dhil olduğu bu gler Batı Avrupa'dan yapılan okyanus aşırı glerdir. Önceleri koloniler kurmak amacıyla yapılan bu akımlar sonraları bölgedeki sanayinin ihtiyaını karşılayan bir akım haline gelmiştir (Ata, 1983, s. 97-101).

Sosyal bilimciler birinci emek g dalgasını 17. ve 18. yüzyıllarda Avrupalı tüccarların Batı Afrika'dan Amerika'nın Güneyine, Brezilya'ya ve Guyana'ya kle taşımalarından ve kölelik sona erdikten sonrada İngilizlerin Güney Asya'dan Doğu Afrika'ya kadar sözleşmeli köle ve iş götürmeleri ile başlatmaktadır. Kanada, A.B.D. Latin Amerika, Avustralya ve Yeni Zelanda'da kurulacak devletlerin temelleri yaklaşık  asır süren bu gler sonucu oluşmuştur. İkinci emek göç dalgası, 1. Dünya Savaşı sonunda imparatorlukların dağılmasıyla oluşmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılmasıyla Orta, Doğu ve Güney Avrupa'da sınırları etnik yerleşimlerle uyumlu olmayan yeni devletler oluşmuş ve bu devletlerin homojen nüfuslar yaratma çabası içine girmesiyle zorunlu gler başlamıştır. Özellikle Anadolu'da yaşanan iç savaş yüzünden Ermenilerin bir kısmı Suriye'ye bir kısmı basta Fransa olmak üzere Avrupa ülkelerine göç etmiştir. 2. Dünya Savaşı'ndan sonra başlayan nc göç dalgası ise, sömürge ülkelerin bağımsızlıklarına kavuşmasıyla başlamıştır. Bu sömürge ülkelerin hkmetleri kendi ülkelerine smrgecilerce getirilen Avrupalıların geldikleri yerlere dönmeleri konusunda baskı yapmışlardır (Akan ve Arslan, 2008, s. 7-8).

1960'lı yıllardan itibaren ise; kitlesel olarak nitelendirilebilecek göç dalgaları uluslararası alanda daha sık ve geniş katılımlı olarak gözlemlenmektedir. 60'lı yıllar daha çok Kuzey Amerika ve Okyanusya kıtalarına doğru yapılan gler ile tanımlanırken; 1990'lı yıllarda ise dünya nüfusunun %2'si doğduğu ülkenin dışında ikamet etmekteydi. Bu yıllarda g alan ya da güç veren sınıflandırmasına kendisine yer bulmayan ülke yok gibidir. 90'lı yıllardan önce yapılan güç genellikle sürekli ya da uzun süreli ikamet ile tanımlanırken 90'lı yıllardan sonra bu özelliklere geçici ve

ülkelerarası döngüsel tarzda emek göçü de eklenmiştir (Poku ve Graham, 2000, s. 1).

2015 yılı itibariyle dünyada 243 milyon insan doğdukları toprakları terk ederek başka ülkelere göç etmiş ve başka ülkede ikamet etmektedir. Yapılan bu göçlerin yaklaşık %60'ı gelişmiş ülkelere kalan %40'lık kısmı ise gelişmekte olan ya da az gelişmiş ülkelere doğru göç şeklinde gerçekleşmiştir (United Nations, 2015).

1.1. Genel Olarak Emek Göçü Teorileri

Kişilerin doğdukları coğrafyalardan; işsizlik, düşük ücret, düşük istihdam imkanları ve kötü çalışma şartları gibi nedenlerle ayrılıp daha iyi iş alanlarında istihdam edilmek ya da yaşamak için başka coğrafyalara göç etmeleri emek göçü olgusunu oluşturmaktadır. Emek göçü geçici ve mevsimlik olabileceği gibi ikamet esasına dayalı süreklilik de arz edebilmektedir. Mevsimlik emek göçü birkaç hafta ya da aylık sürelerden oluşabilmekteyken, geçici emek göçü bir ya da birkaç yıl sürebilmektedir (Grawert, 2012, s. 117-118). Emek göçünün ekonomik nedenlerle gerçekleştiği varsayımı sosyal bilimler literatüründe genel kabul görse de; savaş ve iç karışıklıklar gibi siyasal nedenler ve depresyon, yangın, sel vb doğal afetler de önemli emek göçü nedenlerinden sayılmaktadır.

Ekonomik kalkınma emek piyasaları, kamu harcamaları ve iktisadi büyüme olguları ile doğrudan ilişkilidir. Bu olguların emek göçü ile ne derecede etkilendiği; emek göçünün ekonomik kalkınmayı nedenli etkilediğini de aynı zamanda ifade etmektedir.

OECD'nin 2014 yılında yapmış olduğu çalışmaya göre; son on yılda işgücü artışlarının ABD'de %47'si, Avrupa'da ise %70'i göçmenler oluşturmaktadır. Ayrıca göçmenlerin çocukları emeklilik yaşına gelmiş ebeveynlerinden daha iyi eğitim almıştır. Bütün bu veriler göçmenlerin ABD ve Avrupa gibi iki gelişmiş coğrafyada emek piyasalarına nicelik ve nitelik açısından olumlu katkıda bulunduğunu göstermektedir. Kamu harcamaları incelendiğinde ise durum biraz daha karmaşık bir hal almaktadır. Bu nedenle göç edenlerin işgücü piyasalarında çalışıp çalışmamaları durumu netleştirmektedir. Emek piyasalarında aktif durumda bulunan göçmenlerin ödediği vergiler ve sosyal katkıları yararlandıklarından oldukça fazladır. Çalışmayan ya da çalışamayacak durumda olan göçmenlerin

azınlığı oluşturduğu göz önüne alınırrsa; göçmenlerin kamu harcamalarına pozitif katkı yaptığı gözlemlenmektedir. Göçmenlerin çoğunluğunun çalışma ağı nüfusunda olduğu dikkate alındığında; emek günün ülke çalışma ağı nüfusunu olumlu yönde etkilediği söylenebilmektedir. Göçmen nüfus içerisinde vasıflı olanlarının ülkedeki beşeri sermayeyi, vasıfsız olanlarının ise ülkelerde istenilmeyen alanlarda istihdamı arttırdığı dikkate alındığında; ülkenin iktisadi büyümesine olumlu katkı sağladığı gözlemlenmektedir (OECD, 2014, s. 1-2).

Çalışma ağı nüfusunun ülkelerin iktisaden kalkınmasındaki önemi göz önüne alındığında; g alan ülkelerin özellikle eğitim gibi alanlarda elde edecekleri gelişme ekonomiye doğrudan katkıda bulunacaktır. Bu nedendir ki, gelişmiş ülkelerde göçmen nüfusun topluma entegrasyonunu sağlayan en önemli aracı eğitim oluşturmaktadır. Birçok ülkede yerel dil öğrenilmeden göçmenlerin işgücüne ya da eğitime katılması neredeyse imkansızdır.

Uluslararası g literatürü son yıllarda daha önce görülmemiş bir hızla genişlemesine rağmen, bu olgu ile ilgili teorileştirme çalışmaları tam anlamıyla başarılı olamamıştır. Bunun en önemli nedenini hiç şüphesiz, uluslararası günü yıllar geçtikçe farklı formlarda görülmesi oluşturmaktadır. Bunun sonucunda uluslararası göç teorileri genellikle; çekici ve itici faktörler teorisi, neo-klasik teori, tarih yapısalcı teori, siyasi ekonomi ve günü yeni ekonomik modeli gibi teorilerden yola çıkılarak yeniden tanımlanmaktadır (King, 2012, s. 3).

1.1.1. Neo-Klasik Emek G Teorisi

Emek g ile ilgili en eski teoriyi neo-klasik okul ortaya atmıştır. Hicks (1932), Lewis (1954) ve Harris ile Todaro'nun (1970) emek g ile ilgili çalışmalarının nclğy yapmış olduğu Neo-klasik okul emek gününü makro ve mikro olmak üzere iki farklı düzlemde açıklama yoluna gitmiştir. Neo-Klasik makro yoruma göre emek g; sermaye ve emeğin eşit dağılmamış olmasından kaynaklanmaktadır. Bu teoriye göre; emek arzının fazla olduğu ülkelerde ücret düşük seviyelerde seyretmekteyken, emeğe oranla sermayenin daha yoğun bulunduğu ülkelerin emek piyasalarında ücretler daha yüksek seviyelerde bulunmaktadır. Bu farklılıklar düşük ücretli ülkelerden yüksek ücretli ülkelere doğru emek gününün oluşmasının en önemli nedenini oluşturmaktadır. Neo-klasik mikro yoruma göre

emek göçü ise; bireyler rasyonel düşünce biçimlerini kullanarak maliyet/kar hesabı yapmak suretiyle daha yüksek gelir elde edecekleri sonucuna vardıkları anda göç kararı almaktadırlar. Bireyler göç kararı alırken; yolculuk, taşınma masrafı gibi maddi unsurlar ile yeni bir dil öğrenme ve psikolojik sıkıntılar gibi manevi unsurları da hesaplamada dikkate almaktadırlar (Unat, 2012).

1.1.2. Emek Göçünün Yeni Ekonomik Teorisi

1991 yılında Oded Stark; emek göçünün yeniden ele alınması ve farklı göç belirleyicileri gibi bileşenleri yeniden yorumlayarak, Neo-klasik okulun emek göçü modeline eleştiriler getirmiştir (Stark ve Bloom, 2013, s. 173).

Oded Stark öncülüğünde geliştirilen emek göçünün yeni ekonomik teorisi neo-klasik modelin aksine, emek göçü kararını emek piyasalarından uzaklaştırılmış bireylerin değil, tipik bir şekilde aile ya da hanehalkları tarafından alındığı varsayımına dayanmaktadır. Bununla birlikte; göçmenlerin bu kararları ülke şartlarının belirlediği daha farklı faktörlerin bileşimlerinden etkilenmektedir. Başka bir ifade ile anlatılacak olursa; emek göçü kararı; saf bir şekilde yapılan fayda maksimizasyonuna göre değil, daha ziyade gelir riski ve farklı piyasalarda meydana gelen olumsuzluklar nedeniyle alınmaktadır (Kurekova, 2011, s. 6-7).

1.1.3. Göreli Yoksulluk Teorisi

Göreli yoksunluk teorisi; emek göçünün doğrudan olarak gelir ile bağlantılı bir olgu olarak açıklama yoluna gitmiştir. Teoriye göre hane halkları ya da bireylerin sahip oldukları gelir düzeyi ile negatif ilişkiye sahip olan emek göçü kararı; sahip olunması gereken gelirden yoksunluğun artmasına bağlı olarak göç kararı ile son bulmaktadır (Stark ve Taylor, 1989).

1.1.4. İkili Emek Piyasası Teorisi

Emek göçünü açıklamaya çalışan ikili emek piyasası teorisi bu alanda geliştirilmiş öncü teorilerden birisini oluşturmaktadır. Neo klasik ve yeni iktisadi düşünce teorileri emek göçünü emek arzı olarak değerlendirerek tanımlamaya çalışırken; ikili emek piyasası teorisi ise bu değerlendirmenin aksine emek talep eden ülkeler üzerinde açıklamayı daha doğru bulmuştur. Bu değerlendirmeyi; gelişmiş toplumlarda bireylerin daha kötü çalışma şartlarına sahip işlerde çalışmaya gönülsüz olmaları ile de desteklemiştir. Bu gönülsüzlüğün bir sonucu olarak da meydana gelen emek

arzı açığını devlet tarafından kurulmuş aracı firmalar yoluyla kapatmaya çalışılmaktadır (Kaczmarczyk, 2013).

1.1.5. Diğer Emek G Teorileri

Emek günü açıklamaya çalışan diğer teoriler tarihi yapısalcı ve dünya sistemleri teorileridir. Tarihi yapısal teori emek günün en önemli nedeninin; eşitsizliğe dayalı ekonomik ve siyasal dağılıminin oluşturduğu fikrinde yattığını ileri sürmüştür. Immanuel Wallerstein tarafından ekonomi literatürüne giren dünya sistemleri teorisi ise ülkeleri sahip oldukları ekonomik gelişmişlikleri düzeyinde evre ve yarı evre olarak değerlendirmektedir. Dünya sistemleri teorisine göre; emek günün bu denli hızlı ve seyyal olmasının en temel nedenini kapitalist ekonomileri kapitalist olmayan ya da kapitalist öncesi ekonomiye sahip ülkelerle girmiş olduğu ilişkinin bir sonucu olarak yeni bir insan grubu oluşmaktadır. Bu grubun en bilindik özelliği ise kolayca g kararı alabilecek seyyaliyete sahip olmasıdır. Emek g bu nedenle yoğun bir şekilde gözlemlenebilen bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu teoriye en büyük eleştiriyi modern iktisat düşüncesi getirmiş ve aksine gerçek manada uluslararası ticaretin emek günü azaltacağı iddiasını ortaya atmıştır (Tomanek, 2016).

2. Emek G ve Güncel Gelişmeler

Birleşmiş milletler ve Uluslararası G Ofisi verilerine göre 2015 yılı itibariyle dünya genelinde 243 milyon insan doğdukları ülkeleri terk ederek başka ülkelere çalışmak amacıyla g etmiştir. Yapılan bu glerin 140 milyonu gelişmiş coğrafyalara doğru yapılmaktayken, 103 milyonu gelişmekte olan ülkelere yapılmaktadır. Yapılan gler cinsiyet açısından ele alındığında ise erkek ve kadın göçmen sayıları birbirine yakın olmakla birlikte; erkek göçmen sayısı kadın göçmen sayısında her zaman fazla olmuştur. 2015 yılında yapılan 243 milyon göçmenin 126 milyonunu erkekler oluştururken, 117 milyonu kadınlardan oluşmaktadır (IOM, 2016).

2015 yılında tüm uluslararası göçmenlerin %67'si toplam 20 ülkede ikamet etmektedir. Bu lkeler içerisinde 47 milyon göçmen sayısı ile toplam göçmenlerin %19'una Amerika Birleşik Devletleri ev sahipliği yapmaktadır. Amerika'dan sonra en büyük göçmen duraklarını ise 12 milyon göçmen sayısı ile Almanya ve Rusya Federasyonu sahipken; Suudi Arabistan ise 10 milyon göçmen ile bu ülkeleri takip etmektedir (United Nations, 2015, s. 3).

1.1. Emek Göçü: İşçi Dövizleri

Emek göçünün ekonomik kalkınmadaki rolü incelendiğinde; yabancı işçilerin ülkelerine gönderdikleri dövizler sıkça gündeme gelmektedir. Dünya Bankası verilerine göre 2015 yılında toplam göçmen dövizlerinin 601 milyar \$ geçeceği hesaplanmaktadır. Bu miktarın çok büyük bir kesimi olan 441 milyar \$'ının gelişmekte olan ülkelere gideceği hesaplanmaktadır. Bu meblağların resmi olarak kayıt altına alındığı dikkate alınırca, gerçek rakamın çok daha fazla olduğu düşünülmektedir. Hindistan, Çin, Filipinler, Meksika ve Fransa bu dövizlerden en fazla yararlanan ülkeler olarak sıralanmaktadır. Bu dövizlerin çıkış ülkeleri incelendiğinde ise; 56 milyar dolar ile ABD ilk sırayı almaktadır. ABD'yi sırasıyla Suudi Arabistan, Rusya, İsviçre, Almanya, Birleşik Arap Emirlikleri ve Kuveyt takip etmektedir (World Bank, 2016, s. 17).

Yurtdışında yaşayan vatandaşları tarafından gönderilen bu dövizlerin alıcı ülkelerin ekonomilerinde meydana getirdiği olumlu etkiler sosyal ve kültürel alanlarda da kendisini göstermektedir. Son yıllarda özellikle güney ülkelerde göçmen dövizlerin etkilerini araştırmaya yönelik çalışmalar; bu dövizlerin eğitim kalitesi ve eğitim oranı üzerinde mutlak bir etkiye sahip olduğu sonucuna varmaktadır. Latin Amerika ülkelerindeki araştırmalar bunların en bilindik olanlarını oluşturmaktadır. ILO yapmış olduğu çalışmalarda az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkede; yurt dışından işçi dövizini alan ailelerin çocuklarına daha iyi eğitim sağladıkları ve bunun bir sonucu olarak da, bu çocukların yabancı dil öğrenme, teknoloji ve bilgiye daha kolay ulaştıkları sonucuna varmaktadır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki emek göçünün büyük bir kısmının gelişmiş ülkelere yapıldığı dikkate alındığında; bu dövizlerden sadece göç veren ülkelerin yararlandıklarını iddia etmek oldukça zor ve karmaşık bir hal almaktadır (ILO, 2015, s. 9-10).

Buradan hareketle yabancı işçi dövizlerinin çok büyük bir kesiminin gittiği az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomisine olumlu katkı sağladığı görülmektedir. Aynı şekilde dövizlerin çıkış noktası olan gelişmiş ülkelerin ise bu nakit akışı nedeniyle kısmen olumsuz etkilendiği söylenebilmekteyken, alıcı ülkelerin aynı zamanda gelişmiş ülkelere doğru göç etme eğiliminde olması ve alıcı ülkelerde bu dövizlerin eğitim kalitesini olumlu etkilediği dikkate alındığında, bu dövizlerin vasıflı işgücü gibi dolaylı yollardan gelişmiş ülkelere kısmen de olsa geri döndüğü söylenebilmektedir.

1.2. Emek Günün G Veren lkeler zerindeki Etkileri

G veren ülke bağlamında kalkınma ile güç ilişkisi incelendiğinde günün beşeri sermaye, gelir artışı, yoksulluk ve ticaret akışına yoğunlaşarak g veren ülke ekonomisine etkisine dikkat edilmektedir. Günün işçi dvzleri ve ticaret hacmine etkileri olduğu kadar emek piyasası (cretler bağlamında), beşeri sermaye ve büyümeye olan etkisiyle de güç veren ülkeleri etkilemektedir. Dışarıya verilen güç, kaynak ülkede işgücü arzını düşürmektedir. Bunun sonucu olarak da güç veren ülkede işgücü ücretleri artışı göstermektedir. Fakat günün ücret yapısına etkisi yapılan araştırmalara göre ülkeden ülkeye değişmektedir.

Uluslararası emek gücü sadece g alan veya veren ülke üzerindeki işgücü piyasasına etki eden bir olgu değildir. Aynı zamanda göçmen işçi ulaştığı ülkede kazandığı paraları geride kalan ailelerine havale olarak göndermekte böylece güç veren ülkeye dvz girişi sağlanmaktadır. Gelen havaleler geride kalan aile üyelerinin ihtiyaçlarını karşılamak, bunların refah seviyelerinin iyileşmesine ve kimi zaman yatırım olarak önemli bir kaynağı oluşturmaktadır. Bu havaleler kaynak ülkeler için ciddi bir finansman kaynağı teşkil etmektedir ve bu sebeple g veren ülkeler bu havalelere önem vermektedirler. Bu havaleler sayesinde ithalatın finansmanı sağlanırken aynı zamanda dış ticaret aıkları hafiflemektedir (Gençler, 2015). Dünya genelinde göçmenler tarafından evlerine gönderilen göçmen havalelerinin 2014 yılında 580 milyar dolar civarında olduğu bunun da 427 milyar dolarının yani, yaklaşık %73'nn gelişmekte olan ülkelere doğru yapıldığı tahmin edilmektedir (World Bank, 2016). Bu rakamların çarpan etkileri de göz önüne alındığında kaynak ülke için göçmen havaleleri ülke kalkınmasına büyük bir katkı sağlamaktadır.

Günün, göçmen havaleleri dışında bir diğer olumlu etkisi ise diaspora bağlamında ortaya çıkarmaktadır. Yurtdışında yerleşik hale gelen aynı ülkeden insanların diaspora yoluyla kendi ülkelerine bilgi, teknoloji ve yatırım transferi yapabilecekleri, ülkelerine dönmeleri durumunda elde ettikleri bilgi ve deneyimlerini ülkelerinin kalkınma çabalarında kullanabilecekleri bazı uluslararası kuruluşlar tarafından günün parasal olmayan sonuçları olarak ileri sürülmektedir (Gökbayrak, 2008, s. 65-82). Bazı sosyal bilimciler bu insanların genellikle emekli olduktan veya yaşlandıktan sonra, yani en verimsiz dönemlerinde ülkelerine geri döndükleri bu sebeple elde ettikleri bilgi ve tecrübeleri kendi ülkelerine aktaramadık-

ları da ileri sürülmekteyken, diğerleri ise kişiler emekli olmadan ve halen göç alan ülkede çalışırken bile sahip oldukları dövizlerin yanı sıra, tecrübe ve imkanlarını aktarmaya devam ederler fikrini savunmaktadır (Özyakışır, 2013).

Göç veren ülke üzerinde göç olgusunun en büyük olumsuzluğu beyin göçü şeklinde yaşanmaktadır. Çünkü beyin göçü kaynak ülke için gerekli olan insan kaynağından yoksun kalma anlamı taşımaktadır (Başaran, 1972).

Nitelikli iş gücü elde etmek amacıyla bireylerin eğitimlerinde yüksek maliyetlere katlanan gelişmekte olan ülkeler çeşitli nedenlerle yetiştirdikleri bu nitelikli vatandaşları gelişmiş ülkelere kaptırarak yaptıkları yatırımlardan yararlanamamaktadırlar (Ünver, 2009, s. 82-97). Aslında eğitilmiş ve donanımlı bireylerin gelişmiş bir ülkeye göç etmesi orada yüksek gelir elde etmesi anlamına gelmektedir. Bu da göçmen havalesi olarak kaynak ülkeye daha yüksek miktarlarda para göndermesi demektir. Fakat gerçekte durum pek de bu şekilde işlememektedir. Zira beyin göçü şeklinde ülkeden ayrılan kişiler genellikle yüksek gelir sahibi ailelerin çocukları olduğundan geride kalan ailelerin göçmen havalesine pek de ihtiyacı olmamaktadır. Ayrıca bu kişiler genellikle geri dönmek üzere ülkelere göçmektedirler (Yıldırımoğlu, 2005, s. 1-10).

1.3. Emek Göçünün Göç Alan Ülkeler Üzerindeki Etkileri

Genel olarak göç alan ülkede emek arzı arttığından dolayı emeğin fiyatı düşer. Fakat bu durum göç akışının büyüklüğü, göçmen nüfusuna kıyasla yerli işçilerin nitelikleri, göçmen işçilerin yerli işçilerin yerlerini alıp almadıkları, sektörün yapısı ve ekonominin diğer özelliklerine göre etkisini göstermektedir. Gerçekçi varsayımlar yerli işçilerin eğer ki göçmen işçiler kendilerinin yaptığı işleri tamamlıyorlarsa emek göçünden fayda gördüklerini, göçmenlerle yerli işçiler aynı vasıflara sahiplerse zarar gördükleri şeklindedir (Nakhoul, 2014, s. 30-32).

Göçmen işçilerin işgücü piyasasına girerken yüksek eğitilmiş ve donanımlı olmaları o ülke ekonomisi için olumlu bir durum teşkil etmekle birlikte, bunların sadece nitelikleri değil aynı zamanda bu niteliklerini göç alan ekonomide kullanabilme yeteneği de önem taşımaktadır. Hedef ülkenin dilini akıcı ve sorunsuz bir biçimde konuşabilme ve kaynak ülkede alınan diplomanın göç edilen ülkede kabul edilebilirliği, göçmen işçilerin işgü-

c piyasasına girişlerine yönelik ayrımcılık uygulanıp uygulanmadığı bu niteliklerin kullanılabilmesinde önemli belirleyicilerden bazılarıdır. Yapılan g düzenli bir güç ise genellikle nitelikler daha kolay kullanılabilmekte, hedef ülke işgücü piyasasına daha kolay uyum sağlanabilmektedir. Fakat g, düzensiz bir g biçimindeyse bireysel vasıflar genellikle g alan ülkenin işgücü piyasasına girişte kullanılamamaktadır (Yasa, 1979, s. 82-84). Yüksek eğitimi ve donanımlı işgücünü oluşturmak normalde bir ülke için ciddi maliyetler gerektirirken, g alan ülke herhangi bir yatırım yapmaksızın, herhangi bir maliyete katlanmaksızın vasıflı işgücüne sahip olabilmektedir. Bunun yanında g alan ülke, gle birlikte nüfusun gençleşmesi, işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu işgücüne cevap vermesi, ekonomik kalkınma, ekonomik faaliyetlerde çeşitlilik ile birlikte nitelikli iş gücüne sahip olmanın getirdiği bilim ve teknolojiye ilerleme gibi avantajlar elde edebilmektedir (Nakhoul, 2014, s. 31).

G alan ülke ekonomisi üzerindeki gün olumlu etkilerinden birini de uluslararası emekli göç hareketi oluşturmaktadır. Bu tip g hareketi atipik göç hareketi olarak nitelendirilmektedir. Atipik göç hareketinin temelini turizm hareketliliği oluşturmakta ve temelinde tketicim olgusu yer almaktadır (Grer, 2014, s. 207-233).

Kendi lkelerinde emekli olduktan sonra başka bir ülkeye yerleşen emekli göçmenler, yerleştikleri ülkelerde konut, işyeri ve arsa gibi gayrimenkul yatırımları yapmakta, eğlence ve yiyecek giderleri yüksek olmakta, bir kısmı da işveren olarak çalışma hayatlarına devam etmektedir. Bu kişilerin gayrimenkul yatırımları dışında banka mevduat hesapları ve döviz yatırımları hedef ülke için ekonomik kaynak teşkil etmektedir. AB lkelerinde yaşlı nüfusun giderek artması, ortalama yaşam süresi uzarken emeklilik yaşının buna nispette düşük kalması, ortalama gelirlerin ykşemesi ve farklı ülkelerde yaşama ve gezme merakının artması uluslararası emekli g hareketini önemli bir konuma getirmiştir. Bu tarz bir g hareketi genellikle gelişmiş ülkelerden az gelişmiş ülkelere yönelmekte özellikle Batı Avrupa'dan Güney Avrupa'ya doğru gerçekleşmektedir (Barkır ve Kırkkulak, 2014).

Göçmenler gittikleri yerlerde istihdam ve işgücünün; eğitim, yaş, cinsiyet ve mesleki dağılım profili üzerinde etkiler meydana getirmektedirler. Eğer göç eden kişiler arasında üretken ve genç nüfus ağırlıkta ise genç

işgücü miktarında meydana gelen artış göç alan bölgede olumlu bir sinerjinin oluşmasına neden olmaktadır (Yüksel, 2014).

2. Avrupa Birliğinin Göç Politikaları

Sermaye, mal ve hizmetler ile birlikte emeğin de birlik içerisinde yer değiştirebildiği dikkate alındığında dünyanın en büyük siyasi birliğini oluşturmakta olan Avrupa Birliği kendisine has hukuki düzenlemelere sahiptir. İkinci Dünya Savaşına kadar geçen sürede; savaş, ekonomik durgunluk ve istikrarsızlık gibi nedenlerle çoğunlukla Amerika Birleşik Devletlerine göç veren bir coğrafya konumunda olan Avrupa'nın göç alan bölgeye evrilmesi 1960'lardan itibaren başlayabilmektedir. 1951 yılında imzalanan Kömür ve Çelik Topluluğu birliğinin ekonomik temellerini oluştururken; 1957 yılında imzalanan Roma antlaşması ile de Avrupa Ekonomik Topluluğu oluşturularak siyasi birlikteliğin yolu açılmıştır. Bu antlaşmaların bir sonucu olarak da bütünleşme süreci gündeme gelmiş ve birlik kapsamında göç politikaları oluşturma ihtiyacı hissedilmiştir (Jones, 2008, s. 51-57).

Avrupa Birliğinin göç ve göçmen politikaları; birlik dışındaki ülkelerin birliğin göç politikalarına yönelik program ve işbirliğini inceleme ve denetlemeyi kolaylaştırması amaçlamaktadır. Bu denetimin yapılabilmesi için birliğin yasal ve kurumsal modeli birlik üyesi olmayan ülkeler tarafından uygulanması gerekmektedir. Buna rağmen AB göç politikalarına yönelik Avrupa coğrafyası ve devamında kurulan Avrupa Birliğinde göç; 1948 sonrası misafir işçi dönemi, aile birleşmeleri, Sosyalist Sovyetler Birliği'nin yıkılması ve soğuk savaş sonrası dönem ve AB üyesi olmayan göçmenlere yönelik politikalar olarak incelenecektir.

2.1. Misafir İşçi Dönemi

Misafir işçi dönemi olarak adlandırılan ve 1945 sonrasını ifade eden süreç esas itibarıyla II. Dünya Savaşının yıkım etkilerinden arınma çabaları sonucunda oluşmuştur. Savaşın ülke ekonomileri ve alt yapıya vermiş olduğu tahribatı ortadan kaldırma ve yeniden yapılanmayı kapsayan bu süreçte eksik olan emek arzı üçüncü dünya ülkelerinden temin edilmeye çalışılmıştır. 1945-1970 arası dönemde hızla sanayileşen Avrupa düşük vasıflı işçiler ithal ederek bu ivmeyi sürdürme yolunu seçmiştir (Castell, 2006, s. 741-742).

II. Dünya savaşı sonrası Avrupa kıtasında kolonyal geçmişe sahip olmayan ülkelerin yetersiz olan emek arzını arttırabilecekleri tek seçenek üçüncü dünya ülkeleri ile yapılan ikili anlaşmalardan oluşmaktaydı. Diğer yandan Büyük Britanya, Fransa, Hollanda ve Belçika gibi lkeler II. Dünya savaşı sonrası toparlanma sürecinde; Cezayir, Tunus vb kolonilerinden g edenlere vatandaşlık vererek emek arzını arttırma imkanına sahiptiler. Büyük Britanya önceleri vatandaşlık verme fikrine sıcak bakmamış olsa da emek talebinde meydana gelen büyük artışa daha fazla dayanamamış Hindistan ve Pakistan gibi eski sömürgelerinden göçmen kabulüne başlamıştır. Eski sömürgelerinden gelen işçilere ısrarla vatandaşlık vermeye sıcak bakmayan Büyük Britanya 1960'ların sonlarına doğru kısıtlamaları azaltarak vatandaşlık vermeye başlamıştır. Misafir işçi dönemi ya da II. Dünya savaşı sonrası dönem; göçmenlerin ülke ekonomilerine katkı sağladığı ve bu nedenle de dış gücün sınırlandırılması bir yana teşvik ve kontrol edilmesi politikalarından oluşturmaktadır (Schmelz, 2008, s. 9-10).

2.2. Aile Birleşmeleri Dönemi

1945-1970'li yılları kapsayan savaş sonrası yeniden yapılanma süreci olarak ifade edilen misafir işçi dönemi hızlı sanayileşmede göçmen emeğinden faydalanmanın öncelik olduğu politikalara dayanmaktadır. Bu politikaların devletler tarafından terk edilmeye başlanması ilk olarak 1973 yılında meydana gelen petrol krizi ile kendisini hissettirmiştir. Bu olaydan sonra özellikle Batı Avrupa lkelerinde g hareketlerini sınırlandırma, i pazarlarda talep edilen göçmen emeğine yönelik senelik kota uygulamaları gibi politikalar oluşturulmaya başlanmıştır (Gençler, 2004, s.175.)

Petrol Krizlerinin ekonomik durgunluğa dönüşmesiyle birlikte ülkeler dış gücü sınırlandırmakla yetinmemiş, ülkede bulunan göçmen işçilerin de kendi ülkelerine gitmelerini teşvik edici bir takım politikalar oluşturmaya başlamıştırlar. Bu politikalarla ülkedeki göçmen nüfusun azalması amaçlanmıştır. Fakat bu politikalar göçmen sayısını azaltmada kısmen başarılı gibi görünmekle birlikte; aile birleşmeleri bu kısmi iyileşmenin de ortadan kalkmasına neden olmuştur. Birçok Avrupa ülkesinde vatandaşlığı ve sürekli çalışma iznini alanlar ilk önce çocuklarını ve eşlerini daha sonraları ise ebeveynlerini dahi yanlarına alarak ülkelerdeki göçmen sayısının artmasına neden olmuştur. Bunun g alan Avrupa lkeleri için doğrudan sonucu ise; göçmenler işgücü piyasalarında vasıf gerek-

tirmeyen emek talebini karşılayan bir kitle olarak değil, sosyal devletin imkânlarından yararlanmaya çalışan, toplumdaki sosyal düzeni ve refahı tehlikeye sokan ve nihai olarak ülke sınırlarına tehdit oluşturan bir kitle olarak algılanmaya başlanmıştır (Güleç, 2015, s.83-84).

Yapısı itibariyle makro düzeyde politikalara ihtiyaç duyan göç; aile birleşmeleri yoluyla Avrupa'da devlet politikalarına rağmen engellenemeyerek farklı bir yapıya bürünmüştür. Birçok Avrupa ülkesinde mahkemeler çalışma izni olan ya da vatandaşlık hakkını elinde bulunduranların ailelerini de yanlarına almalarına imkan veren kararlar ile bu durumu yasal hale getirmiştir. Bazı sosyal bilimciler bu dönemi mahkeme kararlarıyla anmaktayken, bazıları ise ülkelerin misafir işçi kabul etmekle insani bir gereklilik olan aile birleşmelerinin de kabul edildiğini ve bunun yeni bir durum olmadığı aksine var olan bir süreci devamı niteliğini taşıdığını iddia etmektedir (Hansen, 2003, s.27).

2.3. Sovyetler Birliği'nin Dağılması

Berlin duvarının yıkılması ile birlikte daha önce vatandaşlarının batıya geçmesine müsaade etmeyen doğu bloku ülkeleri bu kısıtlamaları gevşetmeye başlamış, batı bloku ülkeleri ise doğudan oluşabilecek yoğun göç akımlarını engelleyebilmek ve kontrol edebilmek için yeni kurum ve politikalar oluşturma yoluna gitmiştir. Bu göç dalgasından en fazla etkilenen ülke Almanya olmuştur. Yıllarca Doğu Berlin'de daha düşük refah seviyesinde yaşayan ve Batıya geçmesi engellenen alman vatandaşları hızlı bir göç dalgası ile batıya geçmiştir. Demir perdenin yıkılmasından sonra yaklaşık 4 milyon doğu alman vatandaşının Almanya'ya göç ettiği tespit edilmiştir (Dietz, 2017).

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra beklenen doğudan-batıya göç yoğunluğu Almanya ve Avusturya'da yoğun bir şekilde gözlemlenmiş olsa da, Avrupa'nın geri kalanı için aynı etkiden bahsetmek pek mümkün değildir. Demir perdenin yıkılmasının önemli sonuçlarından birisini göç edilmek istenen hedef ülkelerin değişmeye başlamasıdır. Bu döneme kadar göç veren Avrupa ülkesi konumunda bulunan İtalya, İspanya, Portekiz, Yunanistan ve İrlanda gibi ülkeler 90'lı yıllardan itibaren önemli göç hedefi haline gelmiştir (Thranhardt, 2009, s. 1).

Avrupa Birliği'nin tek bir pazar olma iddiası ile oluşturduğu yapı birlik

içerisinde sürekli bir tartişma konusu olmuştur. Birliğin kuruluş aşamasında benzer refah ve ekonomiye sahip ülkelerin bir araya gelmesi problem oluşturmamış olsa da, ilerleyen yıllarda birliğin ye sayısının artması bu durumu tersine çevirmiştir.

21. yüzyılın başından itibaren genişlemeyi öncelik haline getiren AB buna yönelik ilk adımı 2004 yılında atmıştır. ek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Letonya, Litvanya, Polonya, Slovakya ve Slovenya AB'nin doğu genişlemesinin sonucunda birliğe katılırken bu ülkelere ek olarak Malta ve Güney Kıbrıs da birliğe katılmıştır. 2004 yılında on ülkeyi üyeliğe kabul eden AB 2007 yılında Bulgaristan ve Romanya'yı da birliğe kabul ederek ye sayısını kısa bir sürede neredeyse ikiye katlamıştır. Bu alımlardan sonra AB'nde serbest dolaşım ve bunun bir sonucu olarak emek piyasalarına katılma özgürlüğü birlik içerinde tartişma konusu olmaya başlamıştır. Bu genişleme rağmen Birleşik Krallık, İrlanda, Romanya, Bulgaristan, Hırvatistan ve Güney Kıbrıs serbest dolaşım bölgesi olan Őengen'e henüz katılmamıştır. Bu lkeler arasında Birleşik Krallık ve İrlanda kendi tercihleri ile katılımı reddederken, diğer lkeler Őengen yesi olabilmek için görüşmelere devam etmektedir. Birçok birlik ülkesi özellikle Romanya ve Bulgaristan'dan gelebilecek g dalgasına nedeniyle bu ülkelerin Őengen yesi olmalarına karşı çıkmaktadır (Kahanec ve Kurekova, 2011, s. 1-10).

2004 yılındaki genişlemenin AB içerisindeki etkileri birliğin politikalarını Őekillendireceđi için önemli kabul edilmiştir. Yapılan araştırmalar; yeni katılan yelerden AB 15 ülkelerine gün artış gösterdiği gözlemlense de, AB yesi olmayan ülkelerden AB 15 ülkelerine gün çok daha yoğun olduğu görülmüştür. Bu nedenle birliğin genişleme politikasının AB15 lke emek piyasalarını endişelenecek düzeyde etkilemediği görülmüştür. Genişleme sonrası en fazla g İrlanda ve Birleşik Krallık'ta görülmekteyken, en fazla güç veren ülkeler ise sırasıyla Romanya, Bulgaristan, Litvanya ve Polonya olmuştur (Kahanec, Zaiceva ve Zimmermann, 2009, s. 34-36).

2.4. Avrupa Birliği yesi Olmayan lkelerden G

1990'lı yıllara kadar Avrupa lkelerinde g genellikle kıta düzeyinde gerçekleşirken, 2000 sonrası Doğu Avrupa başta olmak üzere Afrika ve Asya orijinli gler etkin hale gelmiştir. Bunun bir sonucu olarak da AB göçmen politikalarında ciddi değişiklik yapma ihtiyaı hissetmektedir (Saver, 2014).

AB üyesi olmayan ülkelerden göç Mavi Kart uygulaması ve Arap Baharı sonrası iki farklı dönem olarak incelenecektir.

2.4.1. AB Göç Politikasında Yeni Dönem: Mavi Kart

Avrupa Birliği birlik üyesi ülkeler dışından gelen göçmenlere yönelik ilk olarak 2007 yılında komisyonun kabul ettiği tasarı ile oturma ve çalışma izni vermeyi gündemine aldı. Daha sonra **Mavi Kart** olarak da anılan bu düzenleme ile AB Amerika Birleşik Devletlerinin *Yeşil Kart* projesine rakip olarak da kabul edilmektedir. Dönemin AB Komisyonu Başkanı Manuel Barroso projenin Avrupa'nın daha nitelikli emek göçü almasını sağlayacağı ve bunun da rekabet gücünü arttıracığını söyleyerek 2009 yılında Mavi Kart projesinin Komisyon tarafından onaylandığını duyurmuştur (EU Blue Card, 2016).

46 milyon nüfus ile birlik içerisinde önemli bir konumu bulunan İspanya'da 6 milyon göçmen bulunmaktadır. 1975-2000 yılları arasında yükseköğrenimin ülkede hızla yaygınlaşması İspanya'da nüfusun ve dolayısı ile işgücünün nitelik bakımında dönüşümünün yaşandığı yıllar olarak göze çarpmaktadır. 2000 yılında toplam nüfusun %1,9 göçmenlerden oluşmaktayken, 2010 yılında bu oran %12'ye yükselmiştir. Yabancı emek göçünün dönüşüm yılları sonrasına denk gelmesi; İspanya'da düşük vasıflı işgücü açığının kapanmasında önemli bir faktör olmuştur. İspanya'daki yabancı işgücü Romanya'dan gelen yüksek vasıflı grubu dahil edilmez ise; eğitim seviyesi ve vasfı düşük göçmenlerden oluşmaktadır (Platonova ve Urso, 2012, s. 97-113). Alman istatistik kurumu olan Statistisches Bundesamt'ın 2014 yılı verilerine göre 80 milyon nüfusa sahip ülkenin yaklaşık %20'sini göçmenler oluşturmaktadır. Göçmenler toplam nüfus içerisindeki oranı seviyelerinde Alman işgücünün içerisinde yer almakta ve toplam işgücünün %19'unu oluşturmaktadır. Göçmenlerin işgücü piyasasında ülke ortalamasından farklılık gösterdiği en büyük olguyu işsizlik oluşturmaktadır. Gerçekten de sadece Alman kökenli işgücü içerisinde işsizlik oranı %4 gibi düşük bir seviyede gerçekleşirken, bu oran göçmen işgücü içerisinde ülke ortalamasının iki katı olan %8 gibi bir oranı oluşturmaktadır (Destatis, 2016). 2015 yılında yapılan bir çalışmaya göre İngiltere'de yaklaşık 7,8 milyon göçmen ve bunların 6,5 milyon çalışma çağında bulunmaktadır. Bu İngiltere tarihinde görülen en yüksek göçmen sayısını oluşturmaktadır. 1975 yılında 33,6 milyon olan çalışma çağında-

ki nüfus 2014'de gelindiğinde 40,6 milyona yükselmekte ve İngiltere doğumlu çalışma ağı nüfusu 31,2 milyondan 33,9 milyona, göçmen çalışma ağı nüfusu 2,5 milyondan 6,7 milyona %160'dan fazla artış göstermektedir. Toplam alışma ağı nüfusunun %16 göçmenlerden oluşan İngiltere'de çalışma çağındaki nüfus artışının büyük bir kısmı göçmenlerden oluşmaktadır (Wadsworth, 2015, s.2-3).

Avrupa'daki yabancı emek g İspanya, Almanya ve İngiltere ile sınırlı olmamakta ve birlik yesi 28 ülkede farklı düzeylerde de olsa gözlemlenmektedir. 2013 yılında yapılan bir araştırmaya göre göçmenlerin en önemli g nedeni Aile birleşmeleri ve diğer nedenlerden oluşmaktadır. Çalışma nedeni ile g üçüncü sıradaki nedeni oluşturmakta ve onu eğitim talebi takip etmektedir. Bu nedenlerin sıralanması bir kenara bırakılırsa; hangi nedenle g edilirse edilsin, göç edenlerin büyük bir çoğunluğu emek piyasalarına katılmaktadır. Bu nedendir ki, Juncker başkanlığındaki Avrupa Komisyonu 2014 yılında *yeni g politikasına doğru* adlı politikanın birlik komisyonunun en önemli hedeflerinden birisi olduğunu belirtmektedir. Komisyonun vurguladığı yeni g politikası; yasal g mevzuatının yeniden ele alınması, birlik üyelerinde gözlemlenen emek arzı eksikliği sorunu, demografik değişimlere yönelik politikaları kapsamaktadır. Bu sorunları dikkate alan Avrupa Komisyonu; Avrupa Birliğinin birbiri ile bağlantılı 28 fark emek piyasasından tek bir piyasaya dönüşümünün kaçınılmaz olduğu ve bunun yasal mevzuatlarının güncel sorunları zmmekte başarılı olmadığını vurgulamaktadır. Mavi kart uygulaması sadece nitelikli emek güne imkan vermekte ve bu konuda başarılı olamamaktadır. Aile birleşmeleri daha fazla göçmenin işgücü piyasalarına girmesine neden olmaktadır. Mavi Kart uygulamasının bile amacına verimli bir şekilde kullanılamaması düzenlemedeki katılığın anlamsızlığını göstermek açısından önem arz etmektedir (Martin ve Venturini, 2015, s. 1-6).

Avrupa Birliğinin g politikaları 2009 yılındaki Mavi Kart uygulaması ile dönüşüm geçirmiş olsa da, mevzuattaki katılıklar uygulamanın verimli bir şekilde işlemesini engellemiş, vasıf gerektirmeyen işlerdeki emek arzı açığını artmasına neden olmuştur. Avrupa Komisyonu 2014 yılından itibaren bu sorunların zm için daha kapsamlı ve verimli düzenlemelerin uygulanması için politika değişikliğini benimsemeye başlamıştır. Özellikle bazı birlik yesi ülkelerin yaşlanma ve düşük doğurganlık oran-

larına sahip olmasının bir sonucu olarak nüfuslarında azalma emarelerinin gözlemlenmesi sorunun önemini arttırmıştır. 2015 yılında 1,4 milyon göç alan birlik 700 bin kişinin göç etmesi ile 700 bin net göçmen sayısına ulaşmıştır. Net göç sayısının nüfustan çıkarılması durumunda Avrupa Birliğinde 2015 yılından itibaren nüfusun azalacağı gözlemlenmektedir (Saver, 2014, s. 4).

2.4.2. AB Göç Politikası: Arap Baharı Sonrası Dönem

2010 yılında Tunus'ta bir seyyar satıcı olan Muhammed Bouazizi'nin kendisini, seyyar tezgahına el koyan belediye binası önünde, ateşe vererek intihar etmesinin Tunus devlet başkanının istifası ve hatta ülkeden kaçmasına neden oldu. Ülkedeki gelir adaletsizliği ve ekonomik kriz buna neden olmuş olsa da, Arap coğrafyasında benzer olayların tetikleyicisi olmuştur. İlerleyen yıllarda Mısır, Libya ve Suriye gibi Arap ülkelerinde de iktidarın el değiştirmesi halk tarafından talep edilmiş ve olayların başlangıç dönemlerinde bu durum "Arap Baharı" olarak nitelendirilmiştir (Layep, 2015, s. 1).

Kuzey Afrika'da başlayan bu hareket kısa sürede Orta Doğu'yu da etkilemiş ve birçok ülkede iktidara karşı toplumsal ayaklanma şekline dönüşmüştür. Toplumsal ayaklanmanın sonucu olarak da yöre halkları çareyi daha yüksek refah seviyesi ve toplumsal barışa sahip gelişmiş ülkelere göç etmekte bulmuştur. Kuzey Afrika'ya en yakın gelişmiş ülkeler AB üyesi İtalya ve İspanya gibi güney Avrupa ülkeleri olmuştur (Fargues ve Fandrich, 2012).

Kuzey Afrika'da başlayıp Orta Doğuda devam eden bu gelişmeler; AB gibi dünyanın en büyük ekonomik ve refah topluluğunu da harekete geçirmeye neden olmuştur. AB olayların başlamasından kısa bir süre sonra birlik üyesi olmayan ülkelere göçün sıkılaştırılacağını ilan ettikten sonra, Kuzey Afrika ülkeleri ile "göç için diyalog, mobilite ve güvenlik" konularında karşılıklı çıkar esasına dayalı ortaklık politikaları oluşturmuştur. Bu politikaların da AB sınır güvenliği için yeterli olmadığı düşünülerek; Global Approach to Migration and Mobility (GAMM) adlı merkez kurulmuştur (Carrera, Parkins ve Hertog, 2013, s. 1-5).

Kuzey Afrika ve Orta Doğudaki iç karışıklıkların şiddeti o kadar artmıştı ki, insanlar bu coğrafyalardan uzaklaşabilmek için çoğu zaman hayatla-

rını tehlikeye attılar. 2013 yılında 700 kişi Avrupa'ya gitmek için çıktığı yolda hayatını kaybetmişken, bir sonraki yıl bu rakam 3224 kişi ile neredeyse beş katına yükselmiştir (The Guardian, 2017). 2016 yılına gelindiğinde ise; daha iyi bir hayat için Avrupa'ya göç sırasında 5082 kişi yaşamını kaybetmiştir (IOM, 2017).

İnsanların bu denli hayatlarını riske atarak Avrupa'ya göç etme istekleri AB'nin sınır güvenliği ile ilgili almış olduğu politikaları gözden geçirmesine neden olmuştur. 80'li yıllarda tek bir sınır oluşturma çabaları 1990'da nihayete ermiş ve Lüksemburg'un küçük bir kasabası olan Schengen'de anlaşma imzalanarak Schengen bölgesi resmen kurulmuştur. Bölgenin sınır güvenliği ülkeler ve birlik için tehdit oluşturmaya başlayınca bunun engellenebilmesi için sınır güvenliğinden sorumlu birimler oluşturulmaya başlamıştır. Uzun uğraşlar sonucu 2004 yılında kısaca Frontex olarak bilinen Avrupa Birliği yelerinin sınır ihlallerine yönelik işbirliği yönetim ajansı kurulmuştur. 2016 yılında Avrupa Birliği Sınır ve Kıyı Güvenliği Ajansı olarak (Frontex) yenilenmiş ve daha etkili bir kurum haline gelmiştir (EBCGA, 2017).

2016 yılında yenilenerak daha etkin bir yapıya kavuşturulan Frontex sayesinde sınır ihlalleri çok kısa bir sürede ciddi başarıları sağlamıştır. 2015 yılında yaklaşık 2 buçuk milyon göçmen sınırlarda yakalanırken, 2016 yılında bu sayı yaklaşık 650 bin olarak görülmüştür. 2015 yılında yaklaşık 700 bin Suriyeli AB sınır kontrollerinde yakalanmışken, 2016 yılında bu sayı 90 bine kadar düşmüştür. 2015 yılında sınırda yakalananların yaklaşık %30'u Orta Doğu ülkelerinden göç etmeye çalışırken 2016 yılında bu oran % 15'e kadar düşmüştür. Arap baharı nedeniyle yoğun göç dalgasına maruz kalacağı düşünülen AB buna yönelik sıkı tedbirler alırken; sınırlarda yakalanan göçmenlerin yaklaşık %80'i Afrika kıtasından göç etmeye çalışanlardan oluşmaktadır (EBCGA, 2017, s. 45-50).

SONUÇ

Emek göçü, sosyal, ekonomik ve siyasal sebeplerden dolayı dış veya iç göç yoluyla emeğin yer değiştirmesi olarak tanımlanmaktadır. Sadece savaş veya doğal afetler değil aynı zamanda daha iyi bir iş bulmak, daha yüksek standartlarda yaşam imkânı vb. nedenler ümidiyle insanoğlu yaşadığı bölgeyi terk ederek başka diyarlara göç edebilmektedirler.

Nedeni ne olursa olsun bireylerin bir bölgeden bir başka bölgeye ya da ülkeye göç etmesi; hem göç edilen bölge açısından hem de göç veren bölge açısından sosyo-ekonomik olarak bir takım değişiklikleri de beraberinde getirmektedir. Göç eden kitlenin nitelikleri hem gidilen ülke hem de terk edilen ülke açısından oldukça büyük önem arz etmektedir. Göç eden kitlenin beyin göçü olarak da nitelendirilen nitelikli işgücü mü yoksa niteliksiz iş gücü mü olduğu özellikle iş gücü piyasaları açısından önem arz etmektedir. Son yıllarda az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelere gelişmiş ülkelere doğru gözlemlenen bu emek göçü daha iyi şartlar arandığı varsayımına dayandığı için ekonomik göç olarak da adlandırılmaktadır.

Sermaye, mal ve hizmetler ile birlikte emeğin de birlik içerisinde yer değiştirebildiği dikkate alındığında Avrupa Birliği dünyanın en büyük siyasi birliğini oluşturmakta ve kendisine has hukuki düzenlemelere sahiptir. 45'li yıllardan 90'lı yıllara kadar Avrupa ülkelerinde göç genellikle kıta düzeyinde gerçekleşirken, 2000 sonrası Doğu Avrupa başta olmak üzere Afrika ve Asya orijinli göçler etkin hale gelmiştir. Bunun bir sonucu olarak da AB göçmen politikalarında ciddi değişiklik yapma ihtiyacı hissetmektedir. Bu bakımda AB göç politikaları dört farklı kategoride değerlendirilmektedir. 1945-1970'li yılları kapsayan Misafir işçi dönemi, 1970-1980'li yılları kapsayan Aile Birleşmeleri, 1990-2000'li yılların başlarını kapsayan Sovyetler Birliği'nin dağılması ve son olarak 2000'li yıllardan günümüze doğru yoğun şekilde gözlemlenen birlik dışı ülkelere göç birliğin güncel politikalarını oluşturmaktadır.

Misafir işçi dönemi olarak adlandırılan ve 1945 sonrasını ifade eden süreç esas itibarıyla II. Dünya Savaşı'nın yıkım etkilerinden arınma çabaları sonucunda oluşmuştur. Savaşın ülke ekonomileri ve alt yapıya vermiş olduğu tahribatı ortadan kaldırma ve yeniden yapılanmayı kapsayan bu süreçte eksik olan emek arzı üçüncü dünya ülkelerinden temin edilmeye

alışılmıştır. 1945-1970 arası dönemde hızla sanayileşen Avrupa düşük vasıflı işçiler ithal ederek bu ivmeyi sürdürme yolunu seçmiştir.

Petrol Krizlerinin ekonomik durgunluğa dönüşmesiyle birlikte ülkeler dış g sınırlandırmakla yetinmemiş, ülkede bulunan göçmen işçilerin de kendi ülkelerine gitmelerini teşvik edici bir takım politikalar oluşturmaya başlamışlardır. Bu politikalarla ülkedeki göçmen nüfusun azalması amaçlanmıştır. Fakat bu politikalar göçmen sayısını azaltmada kısmen başarılı gibi görünmekle birlikte; aile birleşmeleri bu kısmi iyileşmenin de ortadan kalkmasına neden olmuştur. Birçok Avrupa ülkesinde vatan-daşlığı ve sürekli çalışma iznini alanlar ilk önce çocuklarını ve eşlerini daha sonraları ise ebeveynlerini dahi yanlarına alarak ülkelerdeki göçmen sayısının artmasına neden olmuştur.

Berlin duvarının yıkılması ile birlikte daha önce vatandaşlarının batıya geçmesine müsaade etmeyen doğu bloku ülkeleri bu kısıtlamaları gevşetmeye başlamış, batı bloku ülkeleri ise doğudan oluşabilecek yoğun göç akımlarını engelleyebilmek ve kontrol edebilmek için yeni kurum ve politikalar oluşturma yoluna gitmiştir. Bu g dalgasından en fazla etkilenen lke Almanya olmuştur. Yıllarca Doğu Berlin'de daha düşük refah seviyesinde yaşayan ve Batıya geçmesi engellenen alman vatandaşları hızlı bir g dalgası ile batıya geçmiştir. Demir perdenin yıkılmasından sonra yaklaşık 4 milyon doğu alman vatandaşının Almanya'ya göç ettiği tespit edilmiştir.

Avrupa Birliği birlik yesi ülkeler dışından gelen göçmenlere yönelik ilk olarak 2007 yılında komisyonun kabul ettiği tasarı ile oturma ve çalışma izni vermeyi gündemine aldı. Daha sonra **Mavi Kart** olarak da anılan bu düzenleme ile AB Amerika Birleşik Devletlerinin **Yeşil Kart** projesine raki olarak da kabul edilmektedir. Dönemin AB Komisyonu Başkanı Manuel Barroso projenin Avrupa'nın daha nitelikli emek g almasını sağlayacağı ve bunun da rekabet gücünü arttıracacağını söyleyerek 2009 yılında Mavi Kart projesinin Komisyon tarafından onaylandığını duyurmuştur.

2010 yılında Tunus'ta bir seyyar satıcı olan Muhammed Bouazizi'nin kendisini, seyyar tezgahına el koyan belediye binası önünde, ateşe vererek intihar etmesinin ardından Tunus'ta başlayan toplumsal gösteriler, ülkede iktidarın el değiştirmesine neden olmuş ve bu olaylar kısa sürede diğer Kuzey Afrika ve Orta Doğu ülkelerine sırçayarak devam etmiştir.

Toplumsal taleplerin yol açtığı bu gösteriler Arap Baharı olarak nitelendirilmiştir.

Tunus'ta başlayan toplumsal gösteriler Tunus'taki gibi son bulmamış; Mısır'da ilk önce Hüsnü Mübarek iktidardan el çektirilse de daha sonra kanlı bir darbe ile ülke yönetimi tekrar el değiştirmiş, Libya ve Suriye'de ise iç savaş baş göstermiş ve milyonlarca insan göç etmek zorunda kalmıştır.

Kuzey Afrika ve Orta Doğudaki iç karışıklıkların şiddeti o kadar artmıştı ki, insanlar bu coğrafyalardan uzaklaşabilmek için çoğu zaman hayatlarını tehlikeye attılar. 2013 yılında 700 kişi Avrupa'ya gitmek için çıktığı yolda hayatını kaybetmişken, bir sonraki yıl bu rakam 3224 kişi ile neredeyse beş katına yükselmiştir. 2016 yılına gelindiğinde ise; daha iyi bir hayat için Avrupa'ya göç sırasında 5082 kişi yaşamını kaybetmiştir.

İnsanların bu denli hayatlarını riske atarak Avrupa'ya göç etme istekleri AB'nin sınır güvenliği ile ilgili almış olduğu politikaları gözden geçirmesine neden olmuştur. 80'li yıllarda tek bir sınır oluşturma çabaları 1990'da nihayete ermiş ve Lüksemburg'un küçük bir kasabası olan Schengen'de anlaşma imzalanarak Schengen bölgesi resmen kurulmuştur. Bölgenin sınır güvenliği ülkeler ve birlik için tehdit oluşturmaya başlayınca bunun engellenebilmesi için sınır güvenliğinden sorumlu birimler oluşturulmaya başlamıştır. Uzun uğraşlar sonucu 2004 yılında kısaca Frontex olarak bilinen Avrupa Birliği üyelerinin sınır ihlallerine yönelik işbirliği yönetim ajansı kurulmuştur. 2016 yılında Avrupa Birliği Sınır ve Kıyı Güvenliği Ajansı olarak (Frontex) yenilenmiş ve daha etkili bir kurum haline gelmiştir.

2016 yılında yenilenerek daha etkin bir yapıya kavuşturulan Frontex sayesinde sınır ihlalleri çok kısa bir sürede ciddi başarıları sağlamıştır. 2015 yılında yaklaşık 2 buçuk milyon göçmen sınırlarda yakalanırken, 2016 yılında bu sayı yaklaşık 650 bin olarak görülmüştür. 2015 yılında yaklaşık 700 bin Suriyeli AB sınır kontrollerinde yakalanmışken, 2016 yılında bu sayı 90 bine kadar düşmüştür. 2015 yılında sınırda yakalananların yaklaşık %30'u Orta Doğu ülkelerinden göç etmeye çalışırken 2016 yılında bu oran % 15'e kadar düşmüştür. Arap baharı nedeniyle yoğun göç dalgasına maruz kalacağı düşünülen AB buna yönelik sıkı tedbirler alırken; sınırlarda yakalanan göçmenlerin yaklaşık %80'i Afrika kıtasından göç etmeye çalışanlardan oluşmaktadır.

KAYNAKÇA

- Abadan Unat, N. (2002), *Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa*, İstanbul, Bilgi Yayınları.
- Akan, Y. ve İbrahim Arslan (2008), *Göç Ekonomisi: Türkiye Üzerine Bir Uygulama*, Bursa, Ekin Yayınevi.
- Ataç, K. (1983), "İşçi Göçü: Bazı Kuramsal Sorunlar", *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 1, Sayı1, s: 15-23.
- Balkır, C. ve Berna Kırkkulak. (2014). *Uludağ, Antalya'da Yaşayan Yerleşik Yabancı Emekli Göçmenlerin Yerel Ekonomiye Etkisi, Türkiye ve Yeni Uluslararası Göçler*, Ankara, Sentez Yayınları.
- Başaran, F. (1972). "Türkiye'de Beyin Göçü Sorunu", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, Sayı 10, s: 133-153.
- Carrera, S. Joanna Parkin and Leonard den Hertog (2013), "EU migration Policy After The Arap Spring: The Pitfalls of Home Affairs Diplomacy", *Centre for European Policy Studies*, Şubat 2013.
- Castles, S. (2006), "Guesworkers in Europe: A Resurrection", *International Migration Review*, Cilt 40, sayı 4, s: 741-766.
- Dietz, B. East West Migration Patterns in Enlargin Europe: The German Case, Osteuropa-Institut Munich, Erişim Tarihi: 01/02/2017, çevrimiçi: http://www.migrationeducation.org/fileadmin/uploads/Dietz_Word-Dokument_FORMATIERT.pdf.
- Encyclopedia Britannica, Human Migration, Erişim Tarihi: 11/06/2016, çevrimiçi: <http://global.britannica.com/topic/human-migration>.
- EU Blue Card Network, Live and work in Europe, Erişim Tarihi: 14/10/2016, çevrimiçi: <https://www.apply.eu/>.
- European Border and Coast Guard Agency, Origin, Erişim Tarihi: 12/02/2017, çevrimiçi: <http://frontex.europa.eu/about-frontex/origin/>.
- European Border and Coast Guard Agency, *Risk Analysis for 2017*, Risk Analysis Unit Warsaw, Poland, Şubat 2017.

- Fargues, P. ve Chritine Fandrich. (2012), "Migration after the Arap Spring", Migration Policy Centre (EU), Italy.
- Gençler, A. (2005). Avrupa Birliği'nin Göç Politikası, *İ.Ü. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Sayı 49, s: 173-197.
- Gençler, A. (2015), *Emek Göçü ve Ekonomisi*, İstanbul, Der yayınları.
- Gökbayrak, Ş. (2008), "Uluslararası Göç ve Kalkınma Tartışmaları: Beyin Göçü Üzerine Bir İnceleme ", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt 66, Sayı 3, s: 65-82.
- Grawert, E. (2012). *Making a Living in Rural Sudan: Production of Women, Labour Migration of Men and Policies for Peasants' Needs*, New York, Macmillan Press.
- Güleç, C. (2015). "Avrupa Birliği'nin Göç Politikaları ve Türkiye'ye Yansımaları", *TESAM Akademi Dergisi*. Cilt 2, Sayı 2, s: 81-100
- Hansen, R. (2003), "Migration to Europe since 1945: Its History and its Lessons", *The Political Quarterly*, Cilt 74, Sayı 1, s: 25-38.
- ILO, (2015) "The Contribution of Labour Mobility to Economic Growth", *ILO – OECD and World Bank Group Joint Paper for G20*, Ankara.
- International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC), (2012). "The Phenomenon of migration: Its significance or meaning in human societies troughout history".
- International Organisation for Migration (IOM), (2017) "Migration Flows-Europe", *The UN Migration Agency*.
- International Organization For Migration (IOM), Key Migration Terms, Erişim Tarihi: 11/06/2016, çevrimiçi: <http://www.iom.int/key-migration-terms>.
- International Organization for Migration (IOM), (2016), "World Migration", Erişim Tarihi: 01/08/2016, çevrimiçi: <https://www.iom.int/>.
- Jones, A. (2008) *A Glossary of The European Union*, England, Edinburg Universty Press.
- Kaczmarczyk, P. (2013), "Migration theories meet reality", European Universty Institute, Migration Policy Centre, 2013.

- Kahanec, M. Anzelika Zaiceva ve Klaus F. Zimmermann. (2009), "Lessons from Migration after EU Enlargment", *IZA Discussions Paper Series*, Sayı 4230.
- Kahanec, M. ve Lucia Kurekova. (2011), "European Union and Expansion and Migration", *IZA Policy Paper*, Sayı 36, 2011.
- King, R. (2012), "Theories and Typologies of Migration: An Overview and A Prime", *Willy Brandt Series of Working Papers in International Migration and Ethnic Relations* 3/12, Malmö.
- Kurekova, L. (2011), "Theories of migration: Conceptual review and empirical testing in the context of the EU East-West flows", *Central European University, conference on migration, economic change and social change*, s: 1-37.
- Layeb, S. (2015) "Revolutions and the Arab Spring: a comparative analysis between Egypt, Tunisia and Libya" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Nieuwe University Master of Art, Netherlands.
- Martin, I. ve Alessandra Venturini (2015), *A Comprehensive Labour Market Approach to EU Labour Migration Policy*, European University Institute, **Migration Policy Center**.
- Nakhoul, Elif Tuğçe. (2014) Uluslararası İşgücü Göçü ve Türkiye, ÇSGB Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Nana K. Poku ve David T. Graham (2000), *Migration, Globalisation and Human Security*, Routledge Research in Population and Migration. New York, 2000.
- National Geographic, What is Human Migration?, **Human Migration Guide 6-8**, 2005.
- OECD (2014), "Is migration good for the economy?", *Migration Policy Debate*, Mayıs 2014.
- OECD. (2013), *International Migration Outlook*, Paris, 2013.
- Özyakışır, D. (2013). *Göç Kuram ve Bölgesel Bir Uygulama*, Ankara, Nobel Yayıncılık.
- Platonova, A. ve Giuliana Urso. (2012). *Labour Shortages and Migration Policy*, International Organization for Migration.

- Population, 2014, by migrant Status and labour force participation, Erişim Tarihi: 11/05/2016, çevrimiçi: <https://www.destatis.de/EN/FactsFigures/SocietyState/Population/MigrationIntegration/PersonsMigrationBackground/Tables/MigrantStatusLabourForceParticipation.htm>
- Saver, J. (2014), *EU Labour Migration Policies*, EU-OECD Dialogue, Brussels.
- Schmelz, A. (2008) "Colonial Migration and Remembrance in: European Immigration Societies: Perspectives of a Cosmopolitan European Citizenship Education", *Netzwerk Migration in Europa*, Berlin.
- Stark, O. ve David E. Bloom. (2013), *The New Economics of Labour Migration*, American Economic Association.
- Stark, O. ve J. Edward Taylor. (1989), "Relative Deprivation and International Migration", *Journal of Demography*, Cilt 26, s:1, s:1-14.
- Tamer Görer, N. (2014), "Hayalet" Göç: Yaşam Kalitesi Arayışında Türkiye Kıyı Yerleşmelerine Yönelen Avrupalı Emekliler, *İdeal Kent Kent Araştırmaları Dergisi*. Sayı 14, s: 206-232.
- The Guardian, Arab spring prompts biggest migrant wave since second World war, Erişim Tarihi: 10/02/2017, çevrimiçi: <https://www.theguardian.com/world/commentisfree/2015/jan/03/arab-spring-migrant-wave-instability-war>.
- Thranhardt, D. (2009). *The Future Of International Migration to OECD Countries Regional Note Russia and South East Europe*, OECD, 2009.
- Tomanek, A. (2016), Understanding "Migration: International Migration Theories", Erişim Tarihi: 01/08/2016, çevrimiçi: <http://understandingmigration.blogspot.com.tr/2011/03/international-migration-theories.html>.
- United Nations (2015), "International Migrant Stock", *Department of Economic and Social Affairs: Population Division*.
- United Nations (2015), *International Migration Report 2015, Department of Economic and Social Affairs*.
- Ünver, C. (2009). "Uluslararası Göç ve Kalkınma Tartışmalarında Yeni Yaklaşımlar ve Türkiye", *Tisk Akademi*. Cilt 8, Sayı 4, s: 82-97.

- Wadsworth, J. (2015), "Immigration and UK Labour Market", LSE Centre for Economic Performance.
- WorldBankGroup, *Migration and Remittances Factbook 2016*, Third Edition, Worldbank, Erişim Tarihi: 11/06/2016, evrimii: <http://www.worldbank.org/en/topic/migrationremittancesdiasporaissues/overview>
- Yasa, İbrahim (1979), "Dış Güler ve Alamancı Aile", *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, Sayı 17, s: 82-87.
- Yıldırımğlu, Hakan, "Uluslararası Emek G: Almanya'ya Türk Emek G", *Kamu-İş Dergisi*, c:8, sayı 1, s: 1-24.
- Yüksel, H. (2014). *Güncel Gelişmeler Işığında Sosyal Politika*, Bursa, Ekin Yayıncılık.

